

รู้คิด-รู้แจ้ง

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ถาม-ตอบ ปัญหาธรรม วันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๕๖

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองแกว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ข้อ ๑๒๕๒. ไม่มี

ถาม : ข้อ ๑๒๕๓. เรื่อง “ต่อเนื่องจากการติดครั้งที่แล้วครับ”

กราบขอบพระคุณหลวงพ่อกับคุณครูเมตตาแนะนำจากกระทู้ถามปัญหาเรื่อง “ติด” ที่ส่งไปเมื่อวันที่ ๑๖/๐๒/๕๖ ที่ผ่านมา กระทบขอรายงานต่อเนื่องดังนี้ครับ จากการถามครั้งก่อน พอจิตสงบไม่สามารถยกพิจารณาได้ เพราะมันจะวางทันที ปรุ้งขึ้นวางทันทีนั้น กระทบได้จับเงื่อนที่หลวงพ่อบอกแนะนำคือ ถ้าจิตสงบให้รำพึง และถ้ารำพึงแล้วยังพิจารณาไม่ได้ให้ทำความสงบเข้ามาใหม่ให้สงบมากขึ้นกว่าเดิม

กระทบได้พิจารณาต่อไป ที่เห็นชัดที่สุดคือความติดครับ จะพบว่าเมื่อเวลาเราคิด ปรุ้งขึ้น จิตตามรู้ทันความคิดจะหยุด ทั้งความคิดที่พอใจและไม่พอใจ ถ้าทันตอนที่เริ่มคิดก็จะหยุดที่เริ่มคิด ถ้าทันตรงกลางความคิดก็จะหยุดที่ตรงกลาง ถ้าจะไม่เลยเถิดไปจนจบเรื่องแห่งความคิดนั้น สภาพของจิตก็เฉยและกลับมามีตัวรู้เหมือนเดิม จากนั้นจะมีความคิดขึ้นมาอีกเรื่อยๆ ทันอีกก็หยุดอีก จิตกลับมารู้เฉยๆ แบบนี้ไปเรื่อยๆ เวลาจิตทันความคิดแล้วหยุดจะไม่มีความรู้สึกเสียดายการคิดให้จบเรื่องที่คิดนั้นเลย

แปลกมากแต่ก่อนจิตเสียดายอยากคิดให้จบเรื่อง โดยเฉพาะเรื่องที่เราเรียกว่าความฝัน ผมก็เลยคิดว่าแบบนี้ดีเหมือนกันนะ เพราะความทุกข์ที่ดึงให้อยากคิดจนจบเรื่องคอนโทรลได้ เพราะอะไร? ก็เพราะว่าคิดไปจนจบเรื่องแล้วก็ไม่มียะไรเกิดขึ้น มีแต่เพียงจิตที่ต้องรับผลจากความคิด ซึ่งมีทั้งทุกข์และสุข ส่วนความคิดนี้ก็ไม่ได้เป็นก้อนวัตถุอะไร มีแต่ความว่างที่ดันให้จิตรับผลจากความคิดนั้นๆ กระทบพิจารณาแบบนี้ ควร มี ควรประการใดหลวงพ่อบอกช่วยด้วย

จากนั้นมาจิตเริ่มเสื่อมครับ ความคิดทั้งหลายเริ่มประดังประเดเข้ามามากๆ เร็วๆ มากๆ ทันบ้าง ไม่ทันบ้าง ใช้ความคิดช่วงนี้สังเกตว่าเหนื่อย กระผมเลยทำความสงบมาหลายรูปแบบ เช่น ฟังเทศน์ ปัญญาอบรมสมาธิ จนพอจิตมีความสงบขึ้นมาบ้างก็สบายครับ ถึงตอนนี้พอมีความคิดขึ้นมาแล้วรู้ทัน เบรกได้ ความคิดนั้นก็หวนหายไป ในจิตอย่างนิ่มนวล สบาย หรือเมื่อมีความคิดแรงๆ จะปรุ่งขึ้นก็จะเกิดการกั้นขึ้นมาในจิตเป็นสองส่วน โดยส่วนแรกคือความคิด ถ้าตามความคิดนั้นไปก็จะพิจารณาไปสองภาค คือถ้ากำหนดมาที่ตัวจิตก็จะไม่สนใจในความคิดนั้นเลย จิตจะอ่อนยวบเข้าไปข้างในเลย

เมื่อถึงตอนนี้ถ้ากระผมไม่พิจารณาอะไรก็จะฟังเทศน์ พอฟังเทศน์จิตก็จะอ่อนยวบเข้าไปข้างในแน่นหนาขึ้นมามากๆ คุณเน้นสบายมากขึ้น ขอถามหลวงพ่อดังนี้ครับ

๑.ที่เล่ามานี้ถูก-ผิดประการใด หลวงพ่อโปรดเมตตาแนะนำด้วยครับ

๒.กระผมต้องพิจารณาแบบนี้ไปต่อเนื่องเรื่อยๆ หรือไม่ประการใด ขอความเมตตาด้วย

(นี่คำถามนะ)

ถาม : คำถามที่ ๑ ที่เล่ามานี้ถูกไหม? กับคำถามที่ ๒ จะทำอย่างไรต่อเนื่อง

ตอบ : ฉะนั้น คราวนั้นเขาถามมา ถามมาเรื่องการพิจารณา เห็นไหม เขาว่าการติด เพราะติดแล้ว ถ้าคนไม่เข้าใจ พอภาวนาไปๆ ก็คิดว่าสิ่งนั้นเป็นผลงาน แต่ถ้าเป็นผลงาน คนปฏิบัติไปแล้ว ถ้ามันปฏิบัติไปแล้วไม่ต่อเนื่องหรือไม่ก้าวหน้ามันก็มีความอึดอัดว่าจะทำอย่างไรต่อไป ถ้าจะทำอย่างไรต่อไป เวลาครูบาอาจารย์ท่านปฏิบัติไปแล้ว ท่านจะเห็นวิถีแห่งจิต จิตมันจะก้าวเดินของมันไปอย่างนั้น

ใครจะปฏิบัติวิธีการอย่างใดก็แล้วแต่ ถ้าจิตมันปล่อยวางเข้ามาคือมันสงบ แต่ถ้ามีครูบาอาจารย์จะบอกว่าความสงบนั้น ความสงบนั้นเป็นสมณะ ความสงบนั้นเป็นสมาธิ มันเป็นของมันโดยข้อเท็จจริง ใครจะปฏิบัติวิธีการใด ที่บอกใช้ปัญญาๆ อย่างสูงสุดคือปัญญาอบรมสมาธิแล้วเป็นมิจฉาคด้วย เป็นมิจฉาเพราะเข้าใจว่าการใช้ปัญญานั้นคือการวิปัสสนา การใช้ปัญญานั้นคือการใช้ปัญญาโดยการชำระล้างกิเลส

แต่ความจริงแล้ว คนเราในเมื่อมันเกิดมาในโลกมันมีความรู้สึกนึกคิดโดยธรรมชาติของมัน ความรู้สึกนึกคิดอันนั้นมันเป็นโลกซัดๆ อยู่แล้ว เพียงแต่ความรู้สึกนึกคิดคิดแบบวิชาการ วิชาชีพมันก็เป็นเรื่องทางโลก เวลาความรู้สึกนึกคิดนั้นมันคิดเรื่องธรรมะมันก็เป็นเรื่องโลกๆ ธรรมะเรื่องโลกๆ นี้เพียงแต่ที่เราคิดว่าเราคิดเรื่องธรรมะเราปล่อยวางจากความรู้สึกนึกคิดทางโลกวิชาชีพ สัญญาอารมณ์ทางโลก นี้มาแยกคิดทางโลกแล้วเรามาคิดธรรมะๆ เราว่าสิ่งนั้นเป็นปัญญาการชำระล้างกิเลส มันก็เป็นเรื่องโลกๆ

ถ้าเป็นเรื่องโลก เวลาใช้ความคิดมากขนาดไหน หรือเราใช้สติขยับขนาดไหน เพราะเขาไม่ใช่ให้คิด เขาใช้ปัญญาแล้วเขารู้ตัวทั่วพร้อมมันจะหยุด มันหยุดนั้นล่ะมันคือสมณะ นั้นล่ะมันคือสมณะ แต่ด้วยความเข้าใจผิด ด้วยความว่าถ้ามันปล่อยวางแล้วมันคือความว่าง ความว่างนั้น ผลของสมณะ ผลของธรรมะก็คือความว่าง ความว่างมันก็เลยเป็นมิจฉา มิจฉาเพราะความว่างแล้วไม่มีเจ้าของ ไม่มีใครบริหารจัดการมัน ไม่มีใครรู้เท่าทันมัน เขาเรียกว่าขาดสติ พอขาดสติ พอว่างแล้วก็สูญหายไปเลย ว่างแล้วก็พ้นจากการควบคุม นี่มันถึงเป็นมิจฉา

ฉะนั้น การปฏิบัติทางไหนก็แล้วแต่ ผลของมันคือสมณะ ผลของมันคือสมณะ วิถีแห่งจิตมันเป็นแบบนั้น คือ สมณะ ปัญญา โดยความรู้สึกนึกคิดสมณะของโลก สมณะของเรา เห็นไหม มนุษย์มีสติ มีสมณะถึงเป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์ แต่ถ้ามนุษย์มันขาดสติ ขาดสมณะ นี่ควบคุมจิตไม่ได้ก็เป็นคนบ้า นี่คนบ้าก็มีจิตเหมือนกัน แต่ขาดสติ ขาดการบำรุงรักษาก็เป็นคนบ้าเลื่อนลอย คนบ้าจะทำสิ่งใดเขาทำด้วยเต็มไม้เต็มมือของเขา เพราะเขาไม่รู้สติของตัวเอง

ฉะนั้น พอเราใช้ความรู้สึกนึกคิดแบบนี้เหมือนกัน มันก็เหมือนคนบ้า เห็นไหม เพราะมันเป็นเรื่องโลกๆ ไร เรื่องโลกๆ มันไม่มีสติปัญญาจะเข้าไปสู่ความจริง ถ้าเข้าไปสู่ความจริง ใช้ปัญญาขนาดไหน ถ้าผลมันปล่อยมา ถ้ามีสติขึ้นมาล่ะมันคือปัญญา อบรมสมณะ อบรมสมณะคือสมณะ จากสมณะขึ้นมาแล้ว ถ้ามันออกใช้ปัญญาขึ้นไป มันออกใช้ปัญญา ออกฝึกหัดใช้ปัญญา ปัญญาที่เราฝึกหัดใช้ ทีนี้พอเราใช้ปัญญาของเราเราบอกว่าเรามีปัญญาในพุทธศาสนา พุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งปัญญา เราก็ใช้ปัญญาของเราไป ใช้ปัญญาของเรา นี่โลกียปัญญา ปัญญาของโลก

สุขตมยปัญญา จินตมยปัญญา ภวานามยปัญญา นั่นนะโลกียปัญญาซัดๆ แต่เราใช้ปัญญาอบรมสมาธิมันก็เป็นปัญญาโลกๆ นี่แหละ ปัญญาโลกๆ เพราะเราเกิดมากับโลก มันก็มีโลก โลกก็โลกเต็มตัวอยู่แล้ว แต่ถ้ามีสติปัญญาเราก็ตริกในธรรมๆ พอตริกในธรรมด้วยสติสัมปชัญญะ เวลามันปล่อยมามันมีสติรู้ตัวทั่วพร้อม สติรู้เท่าทันจิต พอสติรู้เท่าทันจิต จิตมันปล่อยมามันก็รู้ว่าจิตปล่อยมา เดียวก็คิดอีก นี่ก็ปัญญาอบรมสมาธิ นี่วิถีแห่งจิต

จิต สัญชาตญาณธรรมชาติของมันเป็นแบบนั้น แต่คนที่ไม่มีครูบาอาจารย์ ไม่มีครูบาอาจารย์ที่ผ่านการประพาศปฏิบัติมา จิตที่สูงกว่าจะคอยแนะนำเรา เราจะเข้าใจสิ่งนั้นไม่ได้ มันก็กลายเป็นการตะครุบเงากันอยู่อย่างนั้น ตะครุบเงาอยู่อย่างนั้นแหละ แล้วมันจะไม่พัฒนา แต่ถ้าพัฒนาแล้ว คำว่าพัฒนา เห็นใหม่ เวลาปฏิบัติไป นี่ที่คำถามถามมาอย่างไรก็แล้วแต่ แล้วเขาบอก

ถาม : หลวงพ่อบอกว่าถ้าจิตสงบแล้วให้รำพึง

ตอบ : นี่ถ้าจิตมันสงบนะ คนที่มีอำนาจวาสนา ถ้าครูบาอาจารย์ท่านผ่านมาแล้วนะ คนที่มีอำนาจวาสนา ถ้าจิตมันสงบแล้วนะ คนที่มีวาสนามันจะเห็นกาย กายนี้จะมาให้เห็นเลย ถ้ามีวาสนามะ แต่ถ้าไม่มีวาสนา คำว่าไม่มีวาสนาเพราะคนเราอำนาจวาสนาบาร์มีกับกรรม มันไม่เท่ากันไง คนที่เขามีอำนาจวาสนานะ พอมันเป็นมันมา แล้วอำนาจวาสนาของคนก็ไม่เหมือนกันอีก บางคนพอมาแล้วเห็นภาพไง พอเห็นภาพนั้นมันจับได้ จิตมันมันคงจับได้มันก็พิจารณาแยกแยะได้ เพราะเราทำงาน เห็นใหม่ งานเสร็จไม่เสร็จ เรื่องงานอยู่กับเรา เราบริหารจัดการจนจบ แต่ถ้าทำงานอยู่ นี่เอกสารนั้นหายไป เอกสารนั้นชำรุด นี่มันทำงานไปไม่ได้

จิตก็เหมือนกัน ถ้าคนมีอำนาจวาสนา บางทีเราเห็น เห็นชั่วครึ่งชั่วคราว พอครั้งต่อไปมันเห็นไม่ได้ มันไม่เห็น นี่แม้แต่เราทำงานเอกสาร เอกสารถ้าเราทำได้ต่อเนื่องจนกว่าจะสรุป จนเสร็จงานนั้นมันก็จบ ถ้ามันไม่เสร็จงานล่ะ? มันไม่เสร็จงานเราก็ต้องปล่อยกลับมาทำความเข้าใจ ถ้าทำความเข้าใจของเราที่รำพึงเอา แล้วรำพึงเอา เราทำงานเอกสาร ทำหน้าที่การงานอะไรก็แล้วแต่วิชาชีพของเราใช่ไหม? แล้ววิชาชีพของเรา เราทำงานแล้วเราต้องกินไหม? เราต้องนอนไหม? เราต้องพักผ่อนไหม? มันก็ต้องอีก

แหละ เราทำงานเสร็จแล้วเราก็ต้องอยู่ ต้องกิน เราต้องพักผ่อนของเรา เราต้องนอนของเรา เราไปทำธุระส่วนตัวของเรา แล้วเรากลับมาทำงานอีก เราก็กลับมาทำงานอีก

นี่ก็เหมือนกัน เราพิจารณากาย เราพิจารณาสิ่งใดอยู่ก็แล้วแต่ เห็นไหม พอเวลาพิจารณาไปแล้วถ้ามันเกิดเวทนาขึ้นมาละ? พิจารณากายไปแล้ว ทำงานอยู่แล้วมันอัคอัน เวลาเวทนามาเราก็พิจารณาเวทนาได้ เราเห็นความสว่าง ความส่องไสของจิตเราก็พิจารณาได้ เราเห็นขุ่นมัวของใจ ธรรมารมณ์ อารมณ์ความกระทบ สิ่งกระทบในใจ ถ้าจิตสงบแล้ว ถ้าเราพิจารณากายได้เราก็พิจารณาธรรมารมณ์ได้ อารมณ์ที่เป็นธรรม แต่ถ้าเราไม่มีสติปัญญา นี่อารมณ์เป็นโลกๆ มันไม่เป็นธรรม ไม่เป็นธรรมเพราะอะไร? เพราะมันเป็นอกุศล มันเป็นอกุศล มันเป็นกิเลสมันก็เหยียบย่ำเรา

ฉะนั้น บอกว่าเราพิจารณากายอยู่ เราพิจารณากายอยู่ คนทำงานทางวิชาชีพเขายังต้องทำงานส่วนตัวของเขา เขายังมีหน้าที่การงานของเขา เขามีหน้าที่รับผิดชอบของเขา เขามีสถานะอย่างไร เขาต้องมีความรับผิดชอบของเขา จิตก็เหมือนกันถ้าเราพิจารณาของเรา พิจารณากายแล้วพิจารณาอย่างอื่นก็ได้ นี่พูดถึงว่าถ้าจิตสงบให้รำพึงไป นี่เขาเรียกรำพึงไป พิจารณาไปแล้ว พอมันสงบเข้ามาอีก เห็นไหม มันสงบมากขึ้น มันดีขึ้นไป พิจารณาไปแล้วเห็นชัดขึ้น แล้วให้พิจารณาเข้าไป บอกว่าทำไมซ้ำๆ ซ้ำๆ ต้องซ้ำ ซ้ำอย่างนี้ หน้าที่การงานยังไม่จบสิ้น

ฉะนั้น พอซ้ำไปแล้วเขาเจอ เห็นไหม เจอความคิดหมดเลย ความคิด ความคิดนั้น ละธรรมารมณ์ ความคิดคืออารมณ์ อารมณ์คือความคิด พูดถึงถ้าเราไม่มีสตินะ ความคิดมันมีกำลังมากกว่ามันไม่เป็นธรรม ไม่เป็นธรรมารมณ์ มันเป็นสัญญาอารมณ์ ถ้าสัญญาอารมณ์ไม่มีใครบริหารจัดการมัน มันมีกำลังมากกว่า แต่ถ้ามีสติปัญญามันเป็นธรรมารมณ์

กาย เวทนา จิต ธรรม นี่มันก็พิจารณา ความคิดถ้าจับได้นะ ถ้าจิตสงบแล้วมันจับได้ ถ้าจับได้ สมานกับความคิดมันคนละอันกัน จิตเห็นอาการของจิต จิตคือสมาธิ จิตคือฐิติจิต อารมณ์ความรู้สึกรู้จักคิด ความคิดเกิดดับ ความคิดเกิดดับ จิตเห็นอาการของจิต อาการทั้งนั้น สิ่งที่เกิดดับๆ อาการทั้งนั้นแหละ ถ้าจับมาพิจารณาได้ นี่เราพิจารณาได้ ถ้าพิจารณาได้ทำต่อเนื่องกันไป ทำต่อเนื่องไป

ฉะนั้น ผลของมัน เห็นไหม

ถาม : แปลกมาก แต่ก่อนจิตเสียดายความคิด คิดให้จบเรื่องเฉพาะเรื่องความฝัน ผมก็คิดว่าเรื่องแบบนี้มันก็ดี เพราะความทุกข์ที่ดึงให้อยากคิดให้จบเรื่องมันคอนโทรลได้

ตอบ : นี่ถ้ามีสติ มีปัญญามันจะดีขึ้น มันจะดีขึ้นของมัน ถ้าดีขึ้นของมันเราปฏิบัติไป เขาบอกว่านี่ถ้ามันเป็นกิเลสมันรู้คิด รู้แล้วคิด นี่มันรู้คิด หมายถึงว่ามันติดคิด รู้แล้วคิด ติดไปหมดเลย นี่กิเลส แต่ถ้าเป็นธรรมมันรู้แจ้ง รู้แล้วเข้าใจ รู้แล้วปล่อยวาง รู้ติดกับรู้แจ้ง ถ้ารู้คิดนะ รู้คิดรู้แล้วก็ยังเป็นสมบัติของเราไป

นี่โดยธรรมชาติ โดยวิทยาศาสตร์ใช้ไหม ถ้าเงินทองของเรา อยู่ในกระเป๋าเราก็เป็นของเรา ทีนี้ใครคิดล่ะ? ใครคิดเป็นนามธรรม ใครมีเครดิตมาก จะทำอะไรมันมีแต่คนให้ความร่วมมือเพราะเครดิตเขาดี เครดิตนี้ไม่ใช่แบงก์นะ แต่เป็นเครดิต แต่ถ้าเป็นเงินล่ะ? เราจะบอกว่าวัตถุใด สิ่งที่เป็นวัตถุ วิทยาศาสตร์เขามองกันที่วัตถุ เขาไม่ได้มองกันที่นามธรรม ทีนี้พอมองวัตถุ ถ้าแบงก์เรามีจำนวนเท่าไร มันก็อยู่กับเราคงที่ คงที่เฉพาะจำนวนตัวเลขนะ แต่ขนาดว่าในทางเศรษฐศาสตร์มันยังมีเสื่อมค่า มันยังมีลดค่า นี่มันยังมีเพิ่มมีลดอีกนะ

นี่ในทางเศรษฐศาสตร์ แต่ถ้าในทางวิทยาศาสตร์ ในทางตัวเลขมันมีอยู่เท่านั้นแหละ นี่พูดถึงวัตถุ ฉะนั้น พอเราปฏิบัติกันแล้ว ใครเป็นสมาธิแล้ว ใครมีปัญหาแล้วก็ว่าสิ่งที่ปฏิบัติแล้วจะอยู่กับเรา เราปฏิบัติแล้วจะต่อเนื่องตลอดไป ไม่ใช่ เครดิตของคนนะ เครดิตดีมาก แต่ถ้าเขาเสียเครดิตไปแล้ว พอเกิดการชำระหนี้ เครดิตเขาจะเสียมากเลย ถ้าเครดิตเขาเสียไปแล้วนะ ถ้าเขาจะพูดสิ่งใดไม่มีใครเชื่อถือแล้ว

นี่ก็เหมือนกัน สิ่งที่เราทำแล้ว เป็นสมาธิมาแล้ว สิ่งที่มาแล้วมันก็ผ่านมาแล้ว เราปฏิบัติไปเราก็ต้องตั้งสติของเราไป นี่ถ้าคนภาวนาเป็นเขาจะรู้ของเขา มันจะเป็นอย่างไร ถ้าเป็นอย่างไร เห็นไหม เขาบอกว่ามันแปลกแยะ มันแปลกมาก ในเมื่อเมื่อก่อนคิดแล้วมันจะคิดตามไป เดียวนี้มันควบคุมได้ มันคอนโทรลได้ มันคอนโทรลได้เพราะเรารู้เท่ามันแล้ว แต่ก่อนรู้คิด รู้แล้วยึดว่าเป็นของเรามันไม่อยู่กับเราหรอก

กรณีนี้เวลาหลวงตาท่านไปอยู่กับหลวงปู่มัน เวลาจิตท่านเสื่อมหมดหลวงปู่มัน ท่านบอกเลขนะจิตนี้มันเหมือนเด็ก ๆ มันเที่ยวเล่นของมัน ที่นี้เด็กมันต้องกินอาหาร ฉะนั้น มันจะเที่ยวเล่นที่ไหนแล้วแต่ปล่อยมันไป อย่าไปวิตกกังวลกับมัน ให้พุทโธ พุทโธ พุทโธ วั้ นี่พุทโธเป็นอาหารของใจ พุทธานุสติ หลวงตาท่านทุกข์มามากท่านก็เชื่อ พอเชื่อแล้วท่านก็พุทโธเฉยๆ พุทโธไปเรื่อยๆ พุทโธ พุทโธ พุทโธ พุทโธ เพราะมีสตินะ มีสติปัญญาเราก็พุทโธ พุทโธไปเรื่อยๆ

แต่เดิมมันห่วงแต่ความเป็นสมาธิ จิตมันเคยสงบ เคยร่มเย็น มันเคยทำได้ นี่เหมือนพวกเราที่ปฏิบัติปัจจุบันนี้ สมาธิเราก็ทำแล้ว สติเราก็มีแล้ว มีแล้วมันก็เสื่อมแล้ว มีแล้วมันก็หายไปแล้ว ฉะนั้น พอมีแล้วก็หายไปแล้ว แล้วมันก็อยากได้อีก อยากจะยึด มันว่าเป็นของเราๆ เราเคยทำมาแล้ว แล้วพอรู้ว่ามันไม่อยู่กับเรา ยิ่งเสียใจ ยิ่งอยากได้ นี่มันเสื่อม พอจิตมันเสื่อมแล้วมันชวนชวาย มันชวนชวาย มันคืนรน คืนรนเป็นความทุกข์มาก พอความทุกข์มาก เพราะของเราเคยมีอะไรไหม? เหมือนของเราเคยทำได้ ทำไมทำไม่ได้ นี่เครียดมากเลย แล้วก็เอาให้ได้ๆ ยิ่งจะเอาให้ได้ก็เลสซ้อนกิเลส ตัณหาซ้อน ตัณหายิ่งทุกข์มากเลย

หลวงปู่มันท่านอธิบายไว้แล้วนี่มันเลือกมาก ถ้าทางวิชาการต้องอธิบายไป ๕ วัน ๕ คืน แต่หลวงปู่มันท่านไม่อธิบายเลย ท่านเปรียบว่าจิตนี้เหมือนเด็ก ๆ เด็กนี้มันต้องกินอาหาร ถ้าเด็กมันสดชื่น มันเล่นของมันมันก็เพลินของมัน แต่ถ้ามันหิวมันต้องหาอาหารของมัน แล้วอาหารมันอยู่ที่ไหนล่ะ? ฉะนั้น เราทำอาหาร รักษาอาหารนี้ไว้ เดี่ยวเด็กมันต้องกลับมากินอาหารนี้ หลวงตาท่านเชื่อท่านกำหนดพุทโธ พุทโธ พุทโธ พุทโธ นี่พอพุทโธจิตมันก็ชัดเจนในใจเรานี้แหละมันก็ไม่เร่รอนไปหรอก พอพุทโธชัดๆ ขึ้นมาสมาธิมันก็คืนมาหมด ท่านทิ้งมากเลย ทิ้งมากเลย

คนที่ปฏิบัติใหม่เป็นอย่างนั้น พอเวลาเราหลงไปเราก็ไม่รู้ที่เราหลงอย่างไร เราผิดพลาดอย่างไรเราไม่รู้ตัวเราหรอก แล้วเราก็ว่าทางวิชาการ ทางทฤษฎีเราเรียนมามากแล้ว เราก็ว่าเราทำดีแล้ว จะทำให้ถูกต้องตามวิชาการทั้งหมดเลย ยิ่งทำนะตัณหา มันยิ่งซ้อนตัณหา แต่ถ้าวางหมดเลย พอวางหมดเลยแล้วเราตั้งสติของเรามันเป็นมรรคแล้ว เป็นมรรคเพราะมันไม่มีกิเลสซ้อนเข้ามา ไม่มีสมุทัยเจือปนเข้ามา เราพุทโธ พุทโธเราจะรักษาอาหารนี้ไว้ ถ้าเด็กมันหิวให้กลับมากิน

แต่จริงๆ มันก็กลับมา เพราะมันอยู่กับเราอยู่แล้วแหละ พอพุทโธซัดๆ ขึ้นมามันมาเลยนะ สงบร่มเย็นเลย แล้วพอมาทดสอบ มาพิจารณาย้อนหลัง อืม จริงของท่าน แล้วพอมาย้ำใจถึงวิถีแห่งจิตนะ มันก็เป็นอย่างนี้จริงๆ นั่นแหละ แต่ก่อนหน้านั้นเพราะเราภาวนาไม่เป็น เพราะเราไม่เข้าใจของเรา เราขวนขวาย เราอยากได้ของเรามันก็เลยไม่ได้ แต่พอเราทอดธุระ เราทอดธุระเรื่องความอยากได้อะไรเป็น แต่เรามาชัดเจนเรื่องพุทโธ ชัดเจนเรื่องสติ มันก็กลับมาหมดเลย มันชัดเจนหมดเลย เห็นไหม

นี่พอถ้าตัวเองรู้แจ้งแล้วมันก็จบ ถ้าไม่รู้แจ้งนะมันก็พยายามขวนขวาย พยายามหาของมันอยู่อย่างนั้นแหละ นี่เราทำของเราอย่างนี้ ถ้าอย่างนี้กลับมามันก็เป็นของเราใช่ไหม? ฉะนั้น เขาบอกว่ามันดีมาก มันแปลกมาก แล้วนี่ที่ว่าเขาคิดของเขาอย่างไร มันเป็นวัตถุ จิตมันเป็นก้อน ไม่เป็นก้อน อันนี้มันเป็นความเห็นของเขา ฉะนั้นถ้าจิตมันดีขึ้น มันพัฒนาขึ้นมาอย่างนี้

ถามว่า

ถาม : ที่เล่ามานี้ถูกต้องประการใด โปรคเมตตาแนะนำด้วย

ตอบ : ที่เล่ามานี้ ถ้าคนปฏิบัติไม่เป็น มันก็เหมือนนักเรียน ถ้าไม่มีข้อสอบนะ เราทำข้อสอบไม่ได้เราจะเอากระดาษเปล่าไปส่งครูหรือ? เราจะส่งครูนะเราก็ทำ เราตอบแล้วใช่ไหม เราตอบข้อสอบของเราอย่างไรๆ นี่ก็เหมือนกัน ถ้าปฏิบัตินะ เวลาตอบคำถามตอบข้อสอบนั้นแหละ นั่นละส่ง

ถาม : ที่เล่ามานี้ถูกต้องไหม?

ตอบ : ถ้าทำมามันมีเหตุมีผลแล้ว นี่อย่างนี้มันก็ต้อง ถูก แล้วถูกอย่างไรล่ะ? ถูกแบบเริ่มต้นไง ถูกแบบพื้นฐาน พื้นฐานการศึกษานะ นี่เด็กเล็กถ้าเรียนอนุบาลมาดี ภาษาดี ทุกอย่างดี พอเขาเรียนต่อเนื่องไปมันก็จะดีขึ้น ฉะนั้น เวลาเราปฏิบัติอย่ารีบร้อน ทำนี้พุทโธ พุทโธ หรือใช้ปัญญาอบรมสมาธิฝึกหัดจิตใจเราให้ดี ถ้าฝึกหัดจิตใจให้เราดี พอเราพัฒนาขึ้นไป ไปเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม การเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมนั่นคือการฝึกหัดใช้ปัญญา

การจะใช้ปัญญาต้องฝึกหัด ปัญญาจะไม่เกิดขึ้นเอง แต่ที่เวลาบอกว่าศาสนาพุทธเป็นศาสนาแห่งปัญญา เราก็ใช้ปัญญาของเราไปเลย นี่โลกียปัญญา ปัญญาของสมุททัย ปัญญาของกิเลส เพราะจิตเรามีกิเลสต้นหาคความทะยานอยากอยู่แล้ว มีสมุททัยอยู่แล้วเราก็ตรีกกรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า โดยหลักคืออวิชา โดยหลักคือจิตของเรามีอวิชา มีความไม่รู้ แล้วตรีกในกรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่าเป็นปัญญาๆ นี่มันมีสมุททัยเจือปนเข้าไป พอสมุททัยเจือปนเข้าไป ก็กรรมะเป็นเรา เราเป็นกรรมะ

ถ้ามีตัวตน มีเรา มีเราคือสมุททัย มันปนกันอยู่อย่างนั้นแหละ มันไม่ไปไหนหรือ มันก็บอก เออ ปฏิบัติแล้วก็ดี ไม่ทุกข์ไม่ยากเลย อ้าว ก็ดีสิ ก็บอกว่าสมุททัย กิเลสต้นหาคความทะยานอยากกับกรรมะของพระพุทธเจ้ามันผสมปนเปกัน นี่มันก็หลอกกันไป หลอกกันมา แต่ถ้าเราทำความสงบของใจเข้ามา ปัญญาอบรมสมาธิ หรือว่าพุทโธสมาธิ อบรมปัญญา ทำความสงบของใจเข้ามา ถ้าใจมันสงบแล้วปัญญามันจะเกิดเองไม่ได้ หรืออก ปัญญามันไม่เกิดเองหรืออก ปัญญาไม่เกิดเอง เว้นไว้แต่จิตไปภาวนาที่พิจารณาไป โดยรู้แจ้ง แต่ถ้าเป็นของเรา เราต้องรำพึงไป อย่างที่ว่าเห็นกาย ถ้าเห็นกายขึ้นมา เห็นกาย ทำอย่างไรต่อไป?

นี่เห็นกายถ้ามันเป็นสมาธิอบรมปัญญา จิตสงบแล้วเห็นกายเป็นสมาธิอบรมปัญญา ถ้าสติดี สมาธิดี รำพึงให้มันแยกส่วนขยายส่วน การแยกส่วนขยายส่วนคือเป็นไตรลักษณ์ นี่ถ้าเห็นนิมิตมันเป็นอุคคหนิมิตคงที่ตายตัว ถ้า อุคคหนิมิต วิภาคะนิมิต นิมิตคือการแยกส่วนขยายส่วนให้มันแปรสภาพ การแปรสภาพคือการเปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนแปลงคือไตรลักษณ์ ไตรลักษณ์คือจิตมันรู้มันเห็นของมัน ถ้ารู้เห็นของมัน มันก็เอ๊ะ ไม่มีอะไรของเรา ไม่มีอะไรคงที่

นี่ปัญญามันต้องฝึกหัด การฝึกหัดนะ ถ้าไม่ฝึกหัด ไม่ชักนำก่อนปัญญาจะไม่เกิดขึ้น ปัญญาจะไม่เกิดขึ้น ถ้าปัญญาที่เกิดขึ้นเองนั้นเป็นปัญญาของกิเลสทั้งนั้น ปัญญาที่เกิดขึ้นเองคือปัญญาอัตโนมัติมันเป็นปัญญาของอวิชาทั้งนั้น เพราะอวิชาในหัวใจเรามีอยู่แล้ว มันเกิดขึ้นมาสิ่งใดมันจะเอาสิ่งนั้นขึ้นมาหลอกเรา หลอกเราว่าปัญญาเกิดแล้ว ทุกอย่างเกิดแล้ว กระบวนการของการกระทำได้สิ้นสุดแล้ว เราเป็นพระอรหันต์แล้ว

พระอรหันต์จอมอยู่ในกองจี๊ง มันไม่มีหอรอก ถ้ามันจะเป็นความจริงขึ้นมาเราน้อมนำไปก่อน

ฝึกหัดใช้ปัญญา ปัญญาต้องฝึกหัด ถ้าปัญญามันเกิดขึ้นเองนะ ครูบาอาจารย์เราไม่ติดสมาธิหอรอก คนที่ทำสมาธิได้ สมาธิแน่นหนามาก แม้แต่ผ่านโศคาบัน ผ่านสภิกาคามีขึ้นไปแล้วก็ยังติด ผ่านอนาคามีก็ยังติด ถ้าติดอย่างนั้นปัญญาเกิดขึ้นเอง กิเลสที่เป็นพระอนาคามีนะยังไปคาอยู่พระอนาคามี ครูบาอาจารย์เราเป็นพระอนาคามีที่ไปคาอยู่ แล้วหลวงตาท่านไปแก้หลายองค์มาก ถ้าเป็นขึ้นไปเองเป็นพระอนาคามีแล้วพิจารณาขนาดนั้นแล้วทำไมปัญญามันไม่เกิดขึ้นเองล่ะ? ไม่มีหอรอก ปัญญาเกิดขึ้นเองไม่มี

ถ้าปัญญาเกิดขึ้นเองนี่กิเลสทั้งนั้น ปัญญาเกิดขึ้นเองเป็นปัญญาของกิเลส มันเป็นปัญญาของโลก ปัญญาที่กิเลสมันพาใช้ แต่ถ้าเป็นความจริงนะ ความจริงเราต้องฝึกหัด นี่โน้มไป โนม้ไป ถ้าไม่ได้ ไม่ได้ก็น้อมกลับมา น้อมกลับมาในกาย เปรียบเทียบ ปัญญาในสิ่งเปรียบเทียบก็ได้ ปัญญาถ้าเราเห็นตามความเป็นจริงก็ได้ ฝึกหัด ต้องฝึกหัด ต้องฝึกฝนของเราจนเข้มแข็งขึ้น นี่ถ้าปัญญาเข้มแข็งมันจะเป็นธรรมจักรแล้ว ถ้าธรรมจักรขึ้นมา ถ้าจักรมันเคลื่อน ถ้าจักรมันเคลื่อน นี่ไฟที่มันจุดไม่ติด ขยะเปียกที่จุดไม่ติดเลย แต่ถ้ามันจุดติด ไฟมันติดแล้วมันจะเผาไหม้ของมันไปถ้ายังมีขยะอยู่

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าปัญญามันฝึกหัด ฝึกหัดจนมันติดนะ ติดเข้ามา มันทำงานชำนาญจนคล่องตัวแล้ว มันรู้ของมันแล้วว่าสิ่งใดที่เราติดอยู่ อย่างเช่นเราทำสมาธิเราทำของเราไม่ได้ เราทำสิ่งใดไม่ได้เราก็คิดว่าสมาธิมันทำได้อย่างไร แต่พอเราพุทโธแล้ว เราใช้ปัญญาอบรมสมาธิแล้ว จนสมาธิมันมั่นคง นี่ชำนาญในวสี ชำนาญในการเข้าออกแล้วเราก็อ้อ เข้าใจได้หมดเลย เราควบคุมได้แล้ว นี่เราว่าเป็นปัญญาๆ เพราะส่วนใหญ่แล้วบารมีของคน จิตมันไม่มีกำลัง พอมันพิจารณาไปแล้ว มันใช้ปัญญาอบรมสมาธิมันเข้าใจว่าสิ่งนั้นเป็นปัญญา เพราะมันเป็นความแปลก ที่ว่านี่มันแปลกมาก มหัศจรรย์มาก

นี่มันแปลกสิ มันแปลกเพราะว่ามันเป็นโลกุตตระ มันแปลกเพราะมันจะพ้นจากโลก ถ้ามันเสื่อมมันก็เข้าไปอยู่กับโลก แล้วสิ่งที่ว่าแปลกๆ มันจะพึงใจอยู่ว่าเราเคยทำได้ อย่างนั้น สิ่งนี้เราเคยมีอยู่ เราเคยทำได้อย่างนั้น แต่ทำอีกไม่ได้ ถ้ามันทำอีกได้ สิ่งที่ว่ามัน

แปลกมันจะมีแปลกประหลาดมหัศจรรย์กว่านี้เยอะแยะเลย ถ้าเยอะแยะ เยอะแยะจากไหนล่ะ? ถ้าจิตมันมีพลัง มีกำลัง มีวาสนามันจะก้าวเดินของมัน

ถ้าก้าวเดินของมัน เห็นไหม ฝึกหัดใช้ปัญญา ใช้ปัญญา นี่ตักคพหามันก็ปล่อยชั่วคราว ปล่อยชั่วคราว แล้วทำซ้ำ

ถาม : ที่เล่ามาทั้งหมดนี้ถูกต้องไหม? ขอเมตตาแนะนำด้วย

ตอบ : แนะนำก็ให้ซ้ำๆ เข้าไป ซ้ำเข้าไปโดยสติ โดยปัญญา เห็นไหม โดยสติพัฒนาขึ้นไป นี่จากครั้งที่แล้วที่ถามว่ามันติด คราวนี้พอแก้มาติด แก่จากติดมันก้าวเดินแล้ว พอมันก้าวเดิน เพราะความก้าวเดิน ความก้าวเดินทุกคนจะเห็นความผิดของตัวเอง นี่แต่เดิมครั้งนี้มันแปลก ครั้งที่แล้วมันไม่แปลกก็ มันไม่แปลกเพราะมันเป็นเรา มันยึดมันถือมันของมันอยู่ มันก็กิเลสกับธรรมมันก็ผสมปนเปกันอยู่อย่างนั้นแหละ มันก้าวเดินไปไม่ได้ แต่ถ้าสติเราดีขึ้นๆ นี่ธรรมะมีกำลังมากขึ้น กิเลสมันเบาบางลง เราเห็นความแปลกประหลาดของใจเลย ใจพัฒนาเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไปเลย นี่ข้อที่ ๑

ถาม : ข้อที่ ๒. กระทบต้องพิจารณาแบบนี้ต่อไปเรื่อยๆ หรือประการใด

ตอบ : การพิจารณามันพิจารณาต่อไปเรื่อยๆ พิจารณาต่อไปแล้วมันเป็นปัจจุบันใจ คำว่าต่อไปเรื่อยๆ นะ ถ้าเราเอาสิ่งนี้เป็นเป้าหมายตลอดไปมันจะเป็นสัญญาไป สิ่งใดที่เราผ่านมาแล้วเราวาง สิ่งที่ทำมาแล้วถูกต้องไหม? ถูก ถูกต้องแล้ว พอถูกต้องแล้วโจทก์มันจะรุนแรงกว่านี้ โจทก์มันจะละเอียดกว่านี้ คุณลักษณะที่ปฏิบัติ วิถีกิจจนา สัตว์พศปรามาสาใหม่ กามราคะ ปฏิมะใช้ใหม่ แล้วพอกามราคะ ปฏิมะขาด นี่รูปราคะ อรูปราคะ มานะ อุทธัจจะ อวิชชา มันละเอียดเป็นขั้นๆ เข้าไป

ฉะนั้น โจทก์ที่มันละเอียดกว่านี้ โจทก์ที่มันทุกข์ยากกว่านี้ โจทก์ที่มันโหดกว่านี้ ข้างหน้ายังมีอีกเยอะ แต่คุณนี่ไม่ใช่พูดให้ท้อถอยนะ พูดให้เห็นว่าการกระทำข้างหน้า มันยังมีอีกมาก ถ้าจะสิ้นสุดแห่งทุกข์ แต่ถ้าปฏิบัติไปเป็นการปฏิบัติเพื่อเผชิญกับธรรมะว่าธรรมะมีจริงหรือไม่จริง เราได้พิสูจน์แล้ว พิสูจน์ว่ามันมีจริงหรือไม่จริง ถ้าคนปฏิบัติ นี่คนภาวนาเป็นนะจิตมันเคยทำความสงบได้ จิตมันพิจารณาของมันได้ เขาเรียกว่าภาวนาเป็น คนภาวนาเป็นคุยกันง่ายนะ เป็นการพูดภาษาเดียวกัน คนพูดภาษา

เดียวกันพูดกันรู้เรื่องได้ง่าย ถ้าคนละภาษามันต้องพูดสื่อผ่านคนกลาง ผ่านล่าม ผ่าน
ต่างๆ

นี่ก็เหมือนกัน ระหว่างเรื่องโลกกับเรื่องธรรมมันคนละเรื่องเลย แต่คนภาวนา
เป็นแล้วมันเข้าไปเห็น ไปเผชิญกับสัจจะความจริง มันเป็นการพูดภาษาเดียวกัน คุณกันรู้
เรื่อง คุณกันง่าย ถ้าภาวนาเป็นกับภาวนาเป็นพูดกันนะ แต่ในปัจจุบันนี้มันคนภาวนาไม่
เป็นไง แล้วเวลาภาวนาไม่เป็นกับภาวนาไม่เป็นคุยกันมันก็สื่อกันเป็นเรื่องโลกๆ ใคร
ภาวนาเป็นมาสิ่งนั้นเป็นสัตว์ประหลาดเลย ทำอะไรแปลกเขาไปหมด ทำอะไรไม่เห็น
เหมือนโลกเขาเลย แต่ไม่เหมือนโลกเขาเลยนี่เหมือนธรรมไง

หลวงตาท่านบอกเลย ถ้าพูดถึงทางโลก ทางโลกเขาอยู่ทางโลก เขาได้
ผลประโยชน์ทางโลกกันเขาก็ทำอย่างนั้นถูกต้อง แต่ทางธรรมเขาไม่มี ถ้าเราได้ทาง
ธรรมของเราขึ้นมา เห็นไหม แต่ทางธรรมนี้มันเหนือโลก เหนือทุกๆ อย่างเลย แต่ทาง
โลกเขาเข้าใจไม่ได้หรอก เขาเข้าใจไม่ได้เขาก็ว่าสิ่งนี้แปลกโลก สิ่งนี้แปลกโลก สิ่งนี้
แปลกโลกแต่มันไม่แปลกธรรม มันไม่เป็นความจริง ถ้าเป็นความจริงนะเราจะต้อง
พิจารณาซ้ำเข้าไป ซ้ำเข้าไปโดยพิจารณากายก็ได้ พิจารณาเวทนาก็ได้ ถ้าไม่มีความคิดก็
พิจารณาความคิด ถ้าพิจารณาความคิด ถ้าไปเจออาการระคะมันก็จะเป็นกามฉันทะ

ถ้าพิจารณากาย พิจารณากาย พอไปเจออาการระคะมันก็จะเป็นอสุภะ มันเป็นการ
พิจารณากาย นี้เวลามันเดินเข้าไป วิถีแห่งจิต วิถีการของมัน นี่จิตที่มันพัฒนาขึ้นมา สติ
ของมัน อริยสัจมีหนึ่งเดียว กาย เวทนา จิต ธรรม มันมีหนึ่งเดียว ใครภาวนาขึ้นมาแล้วนะ
ถ้าถูกต้องแล้วนะผลมันเหมือนกันหมดแหละ แต่วิถีการแตกต่างกัน แม้แต่วิถีการ
เดียวกัน อานาจาสนาก็ยังไม่เหมือนกัน ไม่เหมือนกันหมายความว่าคูสิการกินอาหาร
บางคนกินจำนวนน้อยก็อิม บางคนต้องกินจำนวนมากถึงจะอิม บางคนกินจำนวนมาก
แล้วยังต้องกินบ่อยครั้งอีก มันอยู่ที่ว่านิสัยการกิน อยู่ที่นิสัยการที่เราฝึกมา

นี่ก็เหมือนกัน จิตนิสัยของมัน มันแตกต่างกัน เราทำอย่างไร แม้แต่ทำทาง
เดียวกันมันก็ยังไม่เหมือนกัน ฉะนั้น ถ้ามันเหมือนกันมันเป็นการจำมา คนๆ หนึ่งต้อง
เป็นสัญญา นี่คนๆ หนึ่งอธิบายให้คนหนึ่งฟัง อีกคนๆ หนึ่งเอาไปทำวิธีการเหมือนกัน
แล้วเหมือนกันไม่มี ไม่มี ในเมื่อคนๆ หนึ่งทำความสงบแล้ว อธิบายให้คนหนึ่งฟัง เวลา

เขาไปทำเขาจะละเอียดกว่า เขาจะหยาบกว่า เขาจะมีวิธีการที่แตกต่างกว่า การรวมลง
ขณะรวมลงแตกต่างกัน แล้วขณะจิตที่มันจะเป็นไปก็ไม่เหมือนกัน ไม่เหมือนกันหรือ
คนมีอำนาจวาสนาเท่ากันไม่มี ในโลกนี้ไม่มี คนเราที่จะคิดเหมือนกัน ทำเหมือนกัน แล้ว
รู้สึกเหมือนกัน ตรงกันเลยหาไม่มีหรือ ในโลกนี้ไม่มี

ฉะนั้น ในโลกนี้ไม่มีแล้ว ทีนี้เวลาปฏิบัติแล้วจะให้เหมือนกันมันเป็นไปได้ ถ้า
มันเป็นไปได้ อริยสัจมีหนึ่งเดียวใช่ไหม? สัจจะมีหนึ่งเดียว ธรรมขององค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้าวางไว้เป็นบรรทัดฐาน ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค แล้วนี่กาย เวทนา จิต
ธรรม มรรค ๘ สิ่งนี้มันเป็นทางไป ทางสายกลาง ทางอันเอกใช่ไหม เราฝึกหัดอย่างนี้ เรา
ศึกษาของเราอย่างนี้ แล้วเราปฏิบัติของเราไปอย่างนี้ เราปฏิบัติไปตามความจริงของ
เรา เราหวังความจริง ถ้าเราหวังความจริง เราทำของเราไป

ถาม : กระผมต้องพิจารณาแบบนี้ต่อไปเรื่อยๆ ใช่ไหมครับ

ตอบ : ใช่ พิจารณาต่อไปเรื่อยๆ เพียงแต่ต่อไปเรื่อยๆ พิจารณาแบบนี้ ถ้าแบบ
นี้บิบบันจะคงที่ตายตัว มันจะเป็นอัตโนมัติ เราต้องพิจารณาแบบนี้ต่อไปเรื่อยๆ แต่ให้เป็น
ปัจจุบัน สิ่งใดเกิดขึ้น เช่นเราไปในท้องถื่นใด มีอาหารอย่างใดที่ประทังชีวิตได้เราก็กิน
ตามอาหารท้องถื่นนั้น เพราะเราไปในท้องถื่นนั้น อาหารอะไรที่พอกินดำรงชีวิตได้เราก็กิน

นี่ก็เหมือนกัน จิตใจที่มันภาวนาอยู่ เดี่ยวมันก็เห็นกาย เดี่ยวมันก็เห็นเวทนา เดี่ยว
มันก็เห็นจิต เดี่ยวมันก็เห็นธรรม สิ่งที่มีมันเผชิญหน้ามันขึ้นมาในปัจจุบันธรรม ในท้องถื่น
ของใจ ในท้องถื่นคือในปัจจุบันของใจ ถ้าในปัจจุบันของใจเจอสิ่งใด จับสิ่งนั้นพิจารณา
ของเราไป แล้วถ้าพิจารณาไปแล้วมันจะเกิดการกว้างขวางมาก ปัญญามันได้ฝึกหัดนะ
บางคนนี่เถรตรง ถ้าไม่ใช่กายจะไม่พิจารณา จะรอแต่กายมา แล้วพอกายมันมาบ้างไม่มา
บ้าง มันก็ล้มลุกคลุกคลานอยู่อย่างนั้นแหละ เพราะมันเถรตรงของมันไป

ทั้งๆ ที่เวลากายมา กายมันไม่มาก็เสียใจ เวทนามันเกิดแล้วแหละ ก็ไม่เอา เวทนา
เกิดก็ยังไม่รู้จักเวทนาเป็นอย่างไร จะเอาแต่กายอย่างเดียว เพราะห้วงมันปักลงที่กายอย่าง
เดียว ไม่ได้คิดเลยว่าความเสียใจนั้นเป็นเวทนา ความที่กระพือมในใจนั้นเป็นเวทนา
เวทนาถ้าจับเวทนาได้มันก็พิจารณาได้เหมือนกัน นี่ถ้าเถรตรงมันก็ทำให้เน้นซ้ำ ถ้าเถร

ตรงมันทำเฉพาะทางของตัว ทีนี้มันก็เป็นเรื่องวาสนาอีกแหละ ถ้าวาสนานะเราพิจารณา
 ภายแล้วมันพิจารณาได้ พอพิจารณาอย่างอื่นพิจารณาไม่ได้ บางคนพิจารณาเวทนาอย่าง
 เดียว พิจารณาเวทนาแล้วมันปล่อยวาง มันดีมาก มันชัดเจนมาก

เวลาคนพิจารณาจิต นี่จิตนิสัยอย่างนี้มันแตกต่างกัน มันแตกต่างกัน แล้วแต่ว่ากาย
 เวทนา จิต ธรรม นี่มันเป็นหลัก เป็นหลักเพราะว่าในชีวิตเรามันมีกายกับใจมันก็เข้ากับ
 สติปัญญา ๔ มันไปไหนไม่รอดหรอก ในเมื่อมันไปแล้ว กรอบมันเป็นอย่างนี้ แล้วองค์
 สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าชอยออกเป็นกาย เวทนา จิต ธรรม แต่มันก็เกิดกับจิตดวง
 เดียวนี้แหละ เกิดกายกับใจนี้แหละ มันมีอยู่แก่นี้แหละ เพียงแต่ว่าอารมณ์มันแตกต่างกัน
 อารมณ์เป็นนามธรรม เป็นรูปธรรม กายนี้เป็นรูปธรรม เวทนามีเป็นนามธรรม สิ่งที่ว่า
 เป็นจิต จิตที่ว่าเป็นนามธรรม แต่ถ้าสติปัญญามันเป็นรูป มันเป็นก้อนมันก็เป็นรูปธรรม
 สัญญาอารมณ์ต่างๆ นี่ถ้ามันมีสติปัญญา มันแก้ไขของมัน มันพิจารณาของมัน มันก็จะ
 เป็นไปของมัน

ฉะนั้น สิ่งที่ว่าต้องพิจารณาแบบนี้ต่อเนื่องเรื่อยๆ เพียงแต่ว่าสิ่งใดเกิดขึ้นใน
 ปัจจุบันใจ เราพูดนี้เราต้องการไม่ให้มันเป็นเกรงกลัวบาตร คือชื่อตรง ชื่อสัตย์ ถ้าแบบว่าชื่อ
 เชื่อมันจะแก้ก็เลยไม่ได้ ต้องชื่อสัตย์มีปัญญา ชื่อสัตย์พร้อมทั้งมีปัญญาแก้ไขของเราไป
 ถ้าชื่อเชื่อ ชื่อแล้วเกรงตรง นี่จะเอาเฉพาะแบบนี้ ต้องเป็นแบบนี้เท่านั้น เรามีความ
 ชำนาญอย่างนี้เท่านั้น มันไม่กว้างขวาง แต่ถ้ามันพิจารณากาย เวทนา จิต ธรรม สิ่งใดก็
 ได้จับต้องได้ คนนั้นจะเก่งมาก คนนั้นจะภาวนาได้มาก แต่ แต่หาได้น้อยมาก เพราะครู
 บາอาจารย์ของเรา เห็นไหม ถ้าพิจารณากาย ส่วนใหญ่แล้วถ้าพิจารณากายมันจะ
 คล่องแคล่ว มันจะชำนาญของมัน แล้วพิจารณากายจะไปต่อเนื่องได้ดีมากๆ เลย แล้วพอ
 พิจารณาอยู่ที่นี่มันไม่ค่อยสะดว

ฉะนั้น การพิจารณากายไป ฉะนั้น เวลาพิจารณากายไปแล้ว ครูบาอาจารย์ของเรา
 เห็นไหม พิจารณากายเหมือนกัน เช่นหลวงปู่คำดี หลวงปู่ชอบ หลวงปู่เจี๊ยะพิจารณากาย
 เหมือนกัน แต่น้ำหนัก การกระทำไม่เหมือนกันหรอก ไม่เหมือนกัน นี่บางคนจะไปเบา
 ตรงนั้น จะไปหนักตรงนี้ มันเป็นจังหวะ จังหวะที่มันจะสมดุลของมัน มัชฌิมาปฏิบัติ
 ถ้าจังหวะมันสมดุล ถ้ามันปล่อย มันรอบตัว ปัญญามันชำนาญของมันมันก็จะปล่อย
 ปล่อย ปล่อยเพราะกำลังของสมาธิ กำลังของปัญญา

ปล่อยบ่อยครั้งเข้าๆ พิจารณาซ้ำแล้วซ้ำเล่าๆ ถ้ามันรวมตัว มันมีขณิมาปฏิบัติ
 สมดุลของมัน ความสมดุล ความพอดี ความสมดุล ความพอดีมันจะมรรคสามัคคี
 สมุจเฉท นี่ตทั้งหมดมันปล่อยๆ ปล่อยวางชั่วคราว สมุจเฉทปานมันขาด สังโยชน์
 ขาดเข้าใจได้ง่ายๆ เลย เห็นชัดเจนมาก เวลาสังโยชน์ขาดเหมือนดั่งแขนขาด เราตัดแขน
 ขาด ตัดกิเลสขาดมันจะชัดเจนมาก นี่พูดถึงว่าถ้ารู้แจ้ง รู้คิด รู้คิด รู้โดยกิเลสตัดค้นหาความ
 ทะยานอยาก รู้แจ้ง รู้แจ้งโดยสังจะ รู้แจ้งโดยมรรค รู้แจ้งโดยสังธรรม

ฉะนั้น เราปฏิบัติไป ฝึกฝนไปมันจะเป็นแบบนี้ ถ้ารู้คิดมันก็คิดมาแล้ว เห็นไหม
 คนคิด รู้คิด คิดมานี่เราแก้ไขมาแล้ว แล้วพิจารณาแล้ว เห็นตามความเป็นจริงแล้ว ฉะนั้น
 สิ่งที่เราทำมาถูกต้องไหม? ถูกต้องไหม? คำว่าถูกต้อง ถูกต้องมันก็ถูกต้องในที่เรามา
 มาแล้ว สิ่งที่เราทำนี่เป็นโจทย์ โจทย์ที่มาให้อธิบาย พออธิบายแล้วมันก็เป็นอดีต อนาคต
 ไปแล้วละ เราทำของเราตามความเป็นจริงนะ ถ้าทำความเป็นจริงมันเป็นจริงขึ้นมา มัน
 จะเป็นประโยชน์กับเรา เพราะ เพราะเวลาคิดมาเราทุกข์ของเราอยู่คนเดียว แล้วนี่เราถาม
 ปัญหามา พอตอบไปแล้ว ปฏิบัติแล้วมันได้ผลขึ้นมา พอได้ผลขึ้นมา นี่ส่งผลงานมา ถ้า
 ส่งผลงานมา แล้วถามด้วยว่า

ถาม : ที่เล่ามานี้ผิด ถูกประการใด กระผมต้องทำแบบนี้ต่อไปเรื่อยๆ ใช่มั้ย?

ตอบ : ถ้าเราทำแล้วได้ประโยชน์อย่างนี้ เห็นไหม มันไม่เสียค่าไฟ ตั้งเว็บไซต์
 มามีทั้งค่าเจ้าหน้าที่ด้วย ค่าไฟด้วย แล้วถ้ามันเป็นประโยชน์ขึ้นมา นี่มันเสียสตางค์ เสีย
 สตางค์เพื่อประโยชน์สังคม แล้วมันได้ประโยชน์มา มันก็ว่าไม่เสียสตางค์ฟรีๆ ใจ มันได้
 ประโยชน์มา การกระทำนี้เพื่อประโยชน์กับศาสนา เอวัง